

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวก
สำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย
An Administrative Model for Teacher Development in Organizing
Positive Life Skills Enhancement Activities for Students at
Rajaprajanugroh 52 School, Loei Province

พัทธยา ชนะพันธ์

Pattaya Chanapunth

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

Rajaprajanugroh 52 School, Loei Province, Thailand

Corresponding Author, Email: pattayak.2512@gmail.com

Received: 2025-06-07; Revised: 2025-10-31; Accepted: 2025-10-31

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาตนเองของครู ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย 2) สร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย 3) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น 4) ประเมิน ความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้ และ 5) พัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบในโรงเรียนที่จัดการศึกษา สำหรับนักเรียนด้อยโอกาสหรือมีลักษณะใกล้เคียง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ประกอบด้วย 5 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาตนเองของครู โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแบบสอบถามกับครูกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน รวมทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ครู และนักวิชาการ จำนวน 9 คน ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหาร โดยวิเคราะห์ ข้อมูลจากระยะที่ 1 เพื่อยกร่างรูปแบบการบริหาร และตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหาร โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบ กับครูกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย ซึ่งได้จากการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบทดสอบความรู้ แบบประเมินทักษะการจัดกิจกรรม และแบบวัดเจตคติของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการ ทดสอบค่าที (t-test) ระยะที่ 4 ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและ ครูจำนวน 180 คน เกี่ยวกับความเป็นไปได้ และข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้จริง ระยะที่ 5 สังเคราะห์ แนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบในโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียง โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากระยะที่ 1-4 เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความต้องการพัฒนาด้านความรู้ การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลเชิงพฤติกรรม 2) รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) จุดมุ่งหมาย (3) ปัจจัยนำเข้า (4) กระบวนการดำเนินงาน (5) การประเมินผล (6) ผลลัพธ์ และ (7) ผลกระทบ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบแสดงให้เห็นว่าครูมีพัฒนาการด้านความรู้สูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการจัดกิจกรรมของครูอยู่ในระดับดี และมีเจตคติของครูที่มีต่อการจัด กิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 4) การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการ

บริหารอยู่ในระดับสูงมาก และ 5) แนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบ ควรมุ่งเน้นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการนิเทศติดตามแบบเสริมพลัง

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, การพัฒนาครู, ทักษะชีวิตเชิงบวก, นักเรียนด้อยโอกาส, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

Abstract

This study aimed to: 1) examine the current conditions, challenges, and self-development needs of teachers in implementing positive life skills promotion activities for students at Rajapranugroh 52 School, Loei Province; 2) develop a management model to strengthen teachers' capacities in organizing such activities; 3) evaluate the effectiveness of the developed model; 4) assess the feasibility of its practical implementation; and 5) formulate guidelines for applying the model in schools that serve disadvantaged or similarly situated students.

This research employed a research and development (R&D) methodology consisting of five phases. Phase 1 involved needs assessment through document analysis, a questionnaire completed by 30 teachers, and in-depth interviews with 9 participants including school administrators, teachers, and educational experts. Phase 2 focused on model development, based on findings from Phase 1. A preliminary model was drafted and its validity and relevance were reviewed by 12 experts via a focus group discussion. Phase 3 piloted the model with a purposive sample of 30 teachers from Rajapranugroh 27 School in Nong Khai Province. Pre- and post-intervention data were collected using a knowledge test, a performance-based assessment of activity implementation skills, and a teacher attitude scale. Data were analyzed using descriptive statistics and paired sample t-tests. Phase 4 examined the model's feasibility through a survey of 180 school administrators and teachers, focusing on its applicability and suggestions for implementation. Phase 5 synthesized practical guidelines for adapting the model to similar educational contexts through content analysis of data from Phases 1 to 4.

The findings were as follows: (1) Teachers expressed needs for development in pedagogical knowledge, instructional design, and performance-based assessment. (2) The developed management model comprised seven components: 1) principles, 2) objectives, 3) inputs, 4) implementation processes, 5) evaluation, 6) outcomes, and 7) impacts. (3) The model significantly enhanced teachers' knowledge ($p < .05$), their instructional implementation skills were rated at a good level, and their attitudes toward positive life skills promotion were highly favorable. (4) The model was rated as highly feasible for real-world implementation. (5) Practical recommendations emphasized the importance of participatory workshops, the establishment of professional learning communities (PLCs), and empowerment-based supervision and mentoring.

Keywords: Management Model, Teacher Professional Development, Positive Life Skills, Disadvantaged Students, Rajapranugroh School

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กับความรู้ เพื่อเตรียมคนไทยให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (สศช., 2561; สพฐ., 2563) โดยเฉพาะนักเรียนด้อยโอกาสที่ต้องได้รับการเสริมสร้างทั้งด้านวิชาการและจิตใจอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ซึ่งการเสริมสร้างทักษะชีวิตต้องอาศัยครูที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงบวกและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน (Benson et al., 2020; Jennings, 2019) ครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการปลูกฝังทักษะชีวิตให้นักเรียนสามารถเผชิญปัญหา มีความยืดหยุ่นทางอารมณ์ และพัฒนาเป็นบุคคลที่ปรับตัวในสังคมได้ดี (Eisenberg et al., 2018; Weare & Nind, 2021) โดยเฉพาะผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมและประสบการณ์ตรง (Durlak et al., 2019) ทักษะชีวิตเชิงบวกมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ ความสัมพันธ์ที่ดี และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนที่เผชิญความเสี่ยง (Seligman, 2011; Schleider & Weisz, 2018; Kern et al., 2016) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจาก สพฐ. และงานวิจัยในประเทศชี้ว่า นักเรียนไทยจำนวนมากยังขาดทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (TDRI, 2023; ธวัชชัย สังขะวัฒน์, 2563) โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาทางจิตใจหรือสิ่งแวดล้อม การขาดทักษะชีวิตส่งผลต่อทั้งการเรียนรู้และคุณภาพชีวิต (ศิริลักษณ์ พงศ์ทอง, 2565; Scitech.kpru.ac.th, 2022)

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหนึ่งในโรงเรียนที่รับนักเรียนด้อยโอกาสหลากหลายประเภท จึงจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตเชิงบวก เพื่อเพิ่มพลังทางจิตใจให้นักเรียนสามารถเผชิญอุปสรรคและพัฒนาตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเพื่อพัฒนาครู

การบริหารเพื่อพัฒนาครู หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการในระดับสถานศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกให้แก่ นักเรียน (Sparks & Hirsh, 2018) การบริหารลักษณะนี้จำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนเชิงวิชาชีพ เช่น การอบรม การนิเทศแบบมีส่วนร่วม และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของครู (DuFour & Fullan, 2013)

2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตเชิงบวก (Positive Life Skills)

ทักษะชีวิตเชิงบวก คือ ความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ในชีวิตอย่างสร้างสรรค์ มีจิตใจเข้มแข็ง ยืดหยุ่นทางอารมณ์ และมีความหวังในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (WHO, 1997) ที่เสนอทักษะชีวิตสำคัญ 10 ด้าน เช่น การตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การจัดการอารมณ์ และการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งเมื่อพัฒนาในบริบทเชิงบวก จะช่วยเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจและพฤติกรรมที่เหมาะสมในระยะยาว (Seligman, 2018)

3. แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology)

แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) โดย Seligman (2011) ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมจุดแข็ง ความหวัง ความหมายของชีวิต และความสัมพันธ์ที่ดี จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสภาวะเปราะบาง การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้พวกเขาค้นพบความสามารถ ความหวัง และเป้าหมายชีวิต จะช่วยเพิ่มความเข้มแข็งทางจิตใจและลดความเสี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงในระยะยาว

4. แนวคิดการพัฒนาครู (Teacher Development)

การพัฒนาครู เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ส่งเสริมศักยภาพของครูในการจัดการเรียนรู้ มีทั้งการพัฒนา รายบุคคล และการพัฒนาเชิงระบบ เช่น การพัฒนาผ่าน PLC การนิเทศภายใน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน ซึ่ง Darling-Hammond et al. (2017) ระบุว่า รูปแบบการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีลักษณะสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีระยะเวลาต่อเนื่อง และสะท้อนการ ปฏิบัติจริง

5. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ และองค์ประกอบของรูปแบบ

แนวคิดเรื่อง "รูปแบบ" (Model) หมายถึง โครงสร้างเชิงระบบที่นำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาอย่าง มีระบบ โดยมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างชัดเจน (Joyce & Weil, 2018) งานวิจัยนี้ได้นำแนวคิด องค์ประกอบของรูปแบบ 7 ด้านมาใช้ ได้แก่ หลักการ (Principles) จุดมุ่งหมาย (Objectives) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการดำเนินงาน (Processes) การประเมินผล (Evaluation) ผลลัพธ์ (Outcomes) และผลกระทบ (Impacts) แนวทางการสร้างรูปแบบตามแนว R&D ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษา ปัญหา 2) ออกแบบร่างรูปแบบ 3) ตรวจสอบรูปแบบ 4) ทดลองใช้ 5) สังเคราะห์ผลและจัดทำคู่มือ (Dick & Carey, 2015; Richey & Klein, 2019)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 ศิริพร เกิดผล (2563) พัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู พบว่ารูปแบบที่ เน้นการมีส่วนร่วมและกิจกรรมเชิงปฏิบัติช่วยให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการสอนได้อย่างยั่งยืน

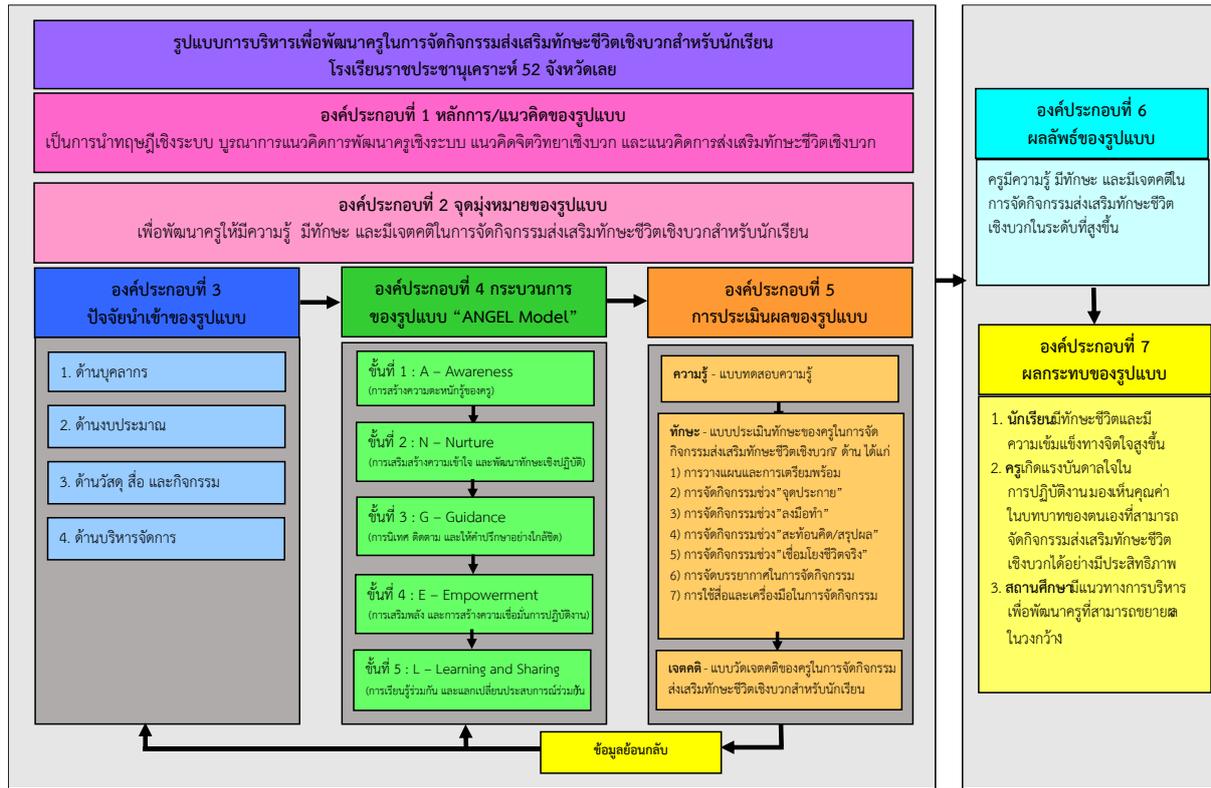
6.2 อาริรัตน์ กัณหา (2564) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาครู พบว่า การส่งเสริม การเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครูเชิงบวก

6.3 วรณภา ลี้มศิริวัฒน์ (2565) วิจัยการพัฒนาครูแบบการจัดกิจกรรมทักษะชีวิตในโรงเรียน พบว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับการนิเทศสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

7. ความเชื่อมโยงกับบริบทโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย เป็นโรงเรียนสงเคราะห์ที่มีนักเรียนด้อยโอกาสซึ่งมี พื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ การพัฒนาครูให้มีทักษะและความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ ชีวิตจึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียน งานวิจัยนี้จึงออกแบบรูปแบบการบริหารที่ สอดคล้องกับบริบทจริง เน้นการมีส่วนร่วม ใช้กิจกรรมเชิงปฏิบัติและจิตวิทยาเชิงบวกเป็นแกนกลาง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนในระยะยาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระยะที่ 1: ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวก ดำเนินการ 3 ขั้นตอนอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกัน ดังนี้:

ขั้นที่ 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา การพัฒนาครู การจัดกิจกรรมทักษะชีวิตเชิงบวก และบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมต่อการพัฒนาครู

ขั้นที่ 1.2 เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนจำนวน 30 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากคุณสมบัติด้านวุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาตนเอง

ขั้นที่ 1.3 ศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากผู้บริหาร ครู และนักวิชาการด้านจิตวิทยารวม 9 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง โดยเน้นประสบการณ์และความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แนะแนวทางการบริหาร การพัฒนาครู และการจัดกิจกรรมในบริบทของโรงเรียน

ผลจากทั้งสามขั้นตอน จะใช้เป็นฐานในการออกแบบรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมทักษะชีวิตเชิงบวก อันนำไปสู่การพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวก ดำเนินการ 2 ขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหาร โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย การสอบถามความคิดเห็นครู 30 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ครู และนักวิชาการรวม 9 คน เพื่อออกแบบแล้วกร่างรูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและส่งเสริมศักยภาพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน จาก 4 กลุ่ม โดยพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและความชัดเจนขององค์ประกอบของรูปแบบ

ผลจากทั้งสองขั้นตอน จะใช้ในการปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน และพร้อมสำหรับการทดลองใช้ในระยะต่อไป

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

ในระยะที่ 3 ของการวิจัย ผู้วิจัยมุ่งเน้นการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และเจตคติของครูที่เกิดขึ้นหลังจากการนำรูปแบบไปใช้จริงในสถานศึกษา ตลอดจนเพื่อประเมินประสิทธิผลและความเหมาะสมของรูปแบบในบริบทจริง กลุ่มเป้าหมายของการทดลองใช้รูปแบบคือ ครู จำนวน 30 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมทักษะชีวิตในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย โดยมีคุณสมบัติสำคัญ ได้แก่ การมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตหรือจิตพิสัยของนักเรียน มีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีความเข้าใจในบริบทของนักเรียนด้วยโอกาส นอกจากนี้ยังต้องสมัครใจเข้าร่วมกระบวนการทดลอง ใช้รูปแบบตามแผนที่กำหนด เข้าร่วมการอบรม พัฒนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ และยินดีให้ข้อมูลผ่านแบบสอบถาม แบบประเมิน และการสัมภาษณ์ตลอดช่วงเวลากาวิจัย

ในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจัดกิจกรรมตามแผนการทดลองใช้รูปแบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการเรียนรู้ การปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการสะท้อนผล การใช้รูปแบบ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ผลการใช้รูปแบบ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติของครู เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการขยายผล และการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารนี้ในบริบทอื่นที่คล้ายคลึงกัน

ระยะที่ 4 การประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย ไปใช้

ในระยะที่ 4 ของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย และโรงเรียนอื่นในเครือข่ายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้จริง มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท และสามารถขยายผลได้อย่างเป็นระบบ กลุ่มเป้าหมายในการประเมินประกอบด้วยผู้อำนวยการและครูจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ใน 4 ภูมิภาค รวมทั้งสิ้น 180 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งแบ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 36 คน และครูจำนวน 144 คน โดยทุกคนมีคุณสมบัติเฉพาะที่สะท้อนถึงความเข้าใจในบริบทของนักเรียนด้วยโอกาส และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ทั้งในด้านการบริหาร การแนะแนว และการส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวก การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ พิจารณาทั้งในเชิงนโยบาย การบริหารจัดการภายในโรงเรียน และความเหมาะสมในเชิงปฏิบัติของครูผู้ใช้งานจริง โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมายใน 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) ความเหมาะสมของรูปแบบในบริบทโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ (2) ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของครูในการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบที่กำหนด และ (3) ศักยภาพในการขยายผลและพัฒนาเป็นแนวทางที่ใช้ได้กับโรงเรียนประเภทเดียวกันในระดับประเทศ

จากกระบวนการประเมินนี้ ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พร้อมรองรับการนำไปใช้จริง และเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยโอกาสในวงกว้าง

ระยะที่ 5 การพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน ในบริบทของโรงเรียนที่จัดการศึกษาสงเคราะห์หรือมีลักษณะใกล้เคียง

ในระยะที่ 5 ของการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลยและโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียง ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการประยุกต์ใช้รูปแบบดังกล่าวอย่างเป็นระบบโดยการดำเนินการในระยะนี้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลักที่มีความสำคัญในการพัฒนารูปแบบให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 5.1 เป็นการเผยแพร่และนำเสนอผลการวิจัยในการประชุมหรือสัมมนาวิชาการระดับชาติ/นานาชาติ ขั้นตอนแรกของการพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารคือการเผยแพร่ผลการวิจัยผ่านการประชุมหรือสัมมนาวิชาการระดับชาติหรือระดับนานาชาติ ซึ่งจะเป็นโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา การนำเสนอผลงานวิจัยนี้จะช่วยให้ได้รับข้อเสนอแนะและคำวิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่จะนำไปใช้ปรับปรุงการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารให้เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

ขั้นที่ 5.2 การศึกษาความเหมาะสมของบริบทโรงเรียนในการนำรูปแบบไปใช้ คือการศึกษา ความเหมาะสม ของบริบทโรงเรียนในการนำรูปแบบไปใช้ โดยจะเลือกโรงเรียนในเครือข่ายของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลยที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โรงเรียนที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมจะได้รับ การคัดเลือกโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาความพร้อมของบุคลากร ระบบสนับสนุน การดำเนินงาน วัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับแนวคิดใหม่ และการทำงานร่วมกันของครู รวมถึง ความหลากหลายของนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนด้วยโอกาส การศึกษานี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการนำรูปแบบไปใช้จริง เช่น ความพร้อมของทรัพยากร และระบบการดูแลนักเรียน รวมถึงข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สามารถช่วยพัฒนารูปแบบ การบริหารให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ขั้นที่ 5.3 การจัดทำคู่มือแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ในบริบทโรงเรียน คือการจัดทำคู่มือแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ในบริบทโรงเรียน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความเหมาะสมของบริบทโรงเรียนในขั้นตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และแนวปฏิบัติที่ดีจากโรงเรียนต้นแบบที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม การจัดทำคู่มือจะช่วยให้โรงเรียนสามารถนำรูปแบบการบริหารไปใช้ได้จริง โดยเน้นการใช้เครื่องมือ ขั้นตอนการดำเนินงาน และเกณฑ์การประเมินผลที่สามารถวัดผลได้จริง ในขณะเดียวกันยังมี การระบุปัจจัยเอื้อและอุปสรรคในการนำไปใช้ พร้อมทั้งแนวทางในการเผยแพร่รูปแบบการบริหารให้แก่เครือข่ายโรงเรียนและชุมชนวิชาชีพ

การดำเนินการในระยะที่ 5 นี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการบริหารให้เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย รวมถึงการขยายผลสู่โรงเรียนอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียง โดยการจัดทำคู่มือที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน ด้วยโอกาสอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาตนเองของครู พบว่า ครูในโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย มีความตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกให้นักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนด้อยโอกาสที่มีความเปราะบางทางอารมณ์และสังคม ครูมีเจตคติที่ดี แต่ยังมีขาดความรู้เชิงทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดความเข้าใจเรื่องจิตวิทยาเชิงบวก เครื่องมือและกิจกรรมไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง และมีข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานความต้องการพัฒนาตนเองของครูอยู่ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ 2) แนวทางกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนด้อยโอกาส และ 3) เครื่องมือประเมินที่ใช้งานได้จริง ผลวิจัยชี้ถึงความจำเป็นในการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการสร้างชุมชนวิชาชีพ (PLC) และระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนในระยะยาว

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน ดำเนินการผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยเน้นบริบทโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ รูปแบบที่ได้ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ประเมินผล ผลลัพธ์ และผลกระทบ โดยมุ่งพัฒนาทัศนคติ ความรู้ และทักษะของครู ผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน พบว่ารูปแบบอยู่ในระดับ “เหมาะสมมากที่สุด” (ร้อยละ 94.48) โดยเฉพาะด้านแนวคิดและจุดมุ่งหมาย

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหาร การทดลองใช้รูปแบบกับครูเป้าหมาย 30 คน ปีการศึกษา 2567 ณ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย ด้านความรู้ของครู พบว่า คะแนนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (.05) ด้านทักษะของครู พบว่า ครูมีทักษะจัดกิจกรรมในระดับดี ด้านเจตคติของครู พบว่า ครูเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการจัดกิจกรรม ส่วนผลต่อนักเรียน พบว่า มีพัฒนาการด้านทักษะการสะท้อนตนเอง และพฤติกรรมในทุกมิติ

4. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารไปใช้ ผลจากการสอบถามผู้บริหารและครู 180 คน พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในระดับ “สูงมาก” พร้อมข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับใช้

5. ผลการพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้ในโรงเรียนลักษณะคล้ายคลึง การขยายผลการใช้รูปแบบในบริบทโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์หรือโรงเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึง ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดระบบติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 5 ประเด็น ดังนี้

1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาตนเองของครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน

การศึกษาพบว่า ครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกแก่นักเรียนด้อยโอกาสที่มีความเปราะบางด้านอารมณ์และสังคม แต่ยังมีขาดความมั่นใจในการออกแบบกิจกรรมที่มีโครงสร้างชัดเจน และไม่สามารถประยุกต์แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกได้อย่างเหมาะสม รวมถึงขาดแนวทางการประเมินผลที่ชัดเจน (นพรัตน์ เจริญธรรม, 2565; สุพัตรา จันทร์หอม และคณะ, 2564; Rathore et al., 2021)

1.1 สภาพปัจจุบันของครู ครูมีเจตคติที่ดีต่อการส่งเสริมทักษะชีวิต โดยเฉพาะด้านแรงจูงใจ ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ และการคิดเชิงบวก แต่ความเข้าใจเชิงทฤษฎียังอยู่ในระดับต้น และขาดแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนด้อยโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับ Fullan (2014) ที่เสนอว่าการพัฒนาครูต้องครอบคลุมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้

1.2 ปัญหาในการจัดกิจกรรม ปัญหาหลักของครูมี 3 ด้าน ได้แก่ (1) องค์กรความรู้ – ขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับจิตวิทยาเชิงบวก (2) เครื่องมือ – ขาดสื่อและแนวทางประเมินผลที่ใช้ได้จริง (3) เวลาและภาระงาน – มีข้อจำกัดจากงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับ Rathore et al. (2021) และ Darling-Hammond et al. (2019) ที่ชี้ว่า ครูต้องการการสนับสนุนอย่างเป็นระบบจึงจะสามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ความต้องการพัฒนาตนเองของครู ครูต้องการพัฒนาใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ (1) ความรู้ – จิตวิทยาเชิงบวก ทักษะชีวิต และการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Kolb, 2015) (2) รูปแบบกิจกรรม – ต้องการตัวอย่างกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนเปราะบาง (3) การประเมินผล – ต้องการเครื่องมือที่ชัดเจน ใช้งานง่าย และนำไปใช้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ Pang & Ha (2020) และ Weissberg et al. (2020) ที่เน้นความสำคัญของ SEL และการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน จากผลการศึกษา สะท้อนความจำเป็นในการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ พร้อมสร้างชุมชนวิชาชีพ (PLC) และระบบพี่เลี้ยง (mentoring) ตามแนวทาง DuFour & Eaker (2020) เพื่อให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมทักษะชีวิตเชิงบวกได้เหมาะสมกับบริบทนักเรียน และส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจในระยะยาว

2. ผลการศึกษาการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารที่มุ่งเสริมสร้างทักษะครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกในบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย โดยมีผลการศึกษา 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.1 ผลการยกย่องรูปแบบการบริหาร รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1) หลักการ/แนวคิด 2) จุดมุ่งหมาย 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการ 5) การประเมินผล 6) ผลลัพธ์ และ 7) ผลกระทบ โดยออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนด้อยโอกาส มุ่งพัฒนาทักษะครูให้สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพ อ้างอิงแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก (Seligman, 2018; Fredrickson, 2021) กรอบทักษะชีวิตของ WHO (2020) และการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 (สพฐ., 2565)

2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน ผ่านการประเมินตามแบบประเมิน 5 ระดับ พบว่า ภาพรวมรูปแบบได้รับคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 94.48 จัดอยู่ในระดับ “เหมาะสมมากที่สุด” โดยองค์ประกอบแต่ละด้านมีผลประเมินดังนี้ หลักการ/แนวคิด: ค่าเฉลี่ย 4.83 (96.67%) มีความชัดเจนและสอดคล้องกับทฤษฎี PERMA และ Self-Determination จุดมุ่งหมาย: ค่าเฉลี่ย 4.83 (96.67%) ชัดเจนในการเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครูและนักเรียน ปัจจัยนำเข้า: ให้ความสำคัญกับทรัพยากร บุคลากร และเครือข่าย ตามแนวคิดการบริหารแบบองค์รวม (Fullan, 2020) กระบวนการ: สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาเชิงบวกและ Experiential Learning (Kolb, 2015) ค่าเฉลี่ย 4.83 (96.67%) การประเมินผล: ค่าเฉลี่ย 4.83 (96.67%) ชัดเจนตามกรอบ CIPP Model (Stufflebeam & Zhang, 2017) ผลลัพธ์: ค่าเฉลี่ย 4.83 (96.67%) สอดคล้องกับแนวทาง Outcome-Based Education (Spady, 1994)

ผลกระทบ: ค่าเฉลี่ย 4.83 (96.67%) ซึ่งถึงการยกระดับทักษะชีวิตผู้เรียนและสมรรถนะครู ตามแนวทางการจัดการศึกษายุคใหม่ (OECD, 2023)

3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวก

3.1 ด้านความรู้ของครู ผลการอบรมพบว่าครูมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จากคะแนนเฉลี่ยก่อนอบรม 20.67 (51.67%) เป็น 32.30 (80.75%) ค่าผลต่างเฉลี่ย 11.63 และค่า $t = 24.83$ สะท้อนถึงประสิทธิภาพของกระบวนการอบรมเชิงมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แบบประสบการณ์ในการยกระดับความรู้ โดยเฉพาะเรื่องแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก หลักการทักษะชีวิต และการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนด้วยโอกาส สอดคล้องกับแนวคิด Bandura (1997) และผลวิจัยของพิเชษฐ เนื่องจำนงค์ (2565) ที่ชี้ว่าการอบรมแบบมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาความรู้และความมั่นใจในการนำไปใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ด้านทักษะของครู ครูมีทักษะโดยรวมในระดับ "ดีเยี่ยม" ($M = 3.64, SD = 0.40$) แสดงถึงความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงบวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการวางแผนกิจกรรม ($M = 3.70$): วางแผนและเตรียมกิจกรรมได้เป็นระบบ ตามแนวคิดของ Taba (1962) การดำเนินกิจกรรมช่วงจุดประกาย ($M = 3.65$): สร้างแรงจูงใจและบรรยากาศเรียนรู้ ตามแนวคิด Rogers (1983) ช่วงลงมือทำ ครูสามารถจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมและปลอดภัยทางอารมณ์ตามแนว Kolb (1984) และ Seligman (2011) ช่วงสะท้อนคิด ($M = 3.25$): อยู่ในระดับดี แต่ควรพัฒนาเพิ่มเติมด้านการตั้งคำถามลึกซึ้ง และเทคนิคการสรุปบทเรียน ช่วงเชื่อมโยงชีวิตจริง: ครูสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมกับชีวิตของนักเรียนได้ โดยเฉพาะนักเรียนด้วยโอกาส การสร้างบรรยากาศ: ครูสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสดงออกและการเรียนรู้ การใช้สื่อและเครื่องมือ: เลือกใช้สื่อที่เหมาะสม กระตุ้นการมีส่วนร่วม

สรุป ครูมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมตามนวัตกรรม WEDMON ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการวางแผนและการดำเนินกิจกรรม อย่างไรก็ตาม ควรพัฒนาเพิ่มเติมด้านการกระตุ้นการสะท้อนคิด เพื่อให้การเรียนรู้ลึกซึ้งและยั่งยืนยิ่งขึ้น

3.3 ด้านเจตคติของครู ผลประเมินจากครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จำนวน 30 คน พบว่าครูมีเจตคติเชิงบวกอย่างมากต่อกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.6 ($SD = 0.5$) อยู่ในระดับ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" สะท้อนถึงการยอมรับในแนวทางและความเชื่อมั่นต่อผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมดังกล่าว

4. การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารไปใช้ ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสำหรับนักเรียน โดยกลุ่มผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 180 คน พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับ "สูงมาก" ครอบคลุมทั้ง 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการ จุดประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน การประเมินผล ผลลัพธ์ และผลกระทบ แสดงถึงความครบถ้วนเชิงระบบและความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย ซึ่งมีนักเรียนด้วยโอกาสเป็นส่วนใหญ่ องค์ประกอบที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ "ผลลัพธ์ของรูปแบบ" (4.87) สะท้อนถึงความสามารถในการพัฒนาสมรรถนะของครูและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ ความหวัง และความยืดหยุ่นทางอารมณ์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Self-Efficacy ของ Bandura (2020) และจิตวิทยาเชิงบวกของ Seligman (2018) ด้าน "กระบวนการดำเนินงาน" และ "การประเมินผล" ได้คะแนนเท่ากัน (4.83) แสดงถึงความเป็นระบบและความชัดเจนของเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลทั้งในเชิงพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ส่วน "ปัจจัยนำเข้า" (4.82) ชี้ให้เห็นถึงความพร้อมด้านทรัพยากรและการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยเฉพาะบริบทของโรงเรียนประจำที่มีระบบการดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบ "จุดประสงค์" (4.81) และ "หลักการ" (4.76) อยู่ในระดับสูงมาก

สะท้อนความชัดเจนของเป้าหมาย และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ (สศช., 2565) และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการด้านสุขภาวะทางจิตและทักษะชีวิตยุคหลังโควิด ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2021) ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบผ่านการพัฒนา capacity ของครูและภาวะผู้นำเพื่อการเรียนรู้

สรุป รูปแบบการบริหารตามแนวทางกิจกรรม WEDMON มีความเป็นไปได้ในระดับสูงทั้งเชิงนโยบาย และการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 และสามารถขยายผลสู่โรงเรียนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจทั้งครู และนักเรียนอย่างยั่งยืน

5. ผลการเสนอแนวทางการขยายผลรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงบวกสู่สถานศึกษาอื่น

ผลวิจัยชี้ว่า การขยายผลรูปแบบอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยแนวทางเชิงระบบที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบท โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีนักเรียนด้อยโอกาส แนวทางหลักประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ระบบสนับสนุนทางวิชาการและจิตวิทยา เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและสุขภาวะทางจิตแก่ครูและนักเรียน 2) การพัฒนาครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการโค้ชแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง 3) กลไกติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลจริงเพื่อปรับปรุง การดำเนินงาน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2020) ที่ชี้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ต้องออกแบบระบบนโยบายและการสนับสนุนอย่างบูรณาการ และของ UNESCO (2021) ที่เน้นให้ครูสร้าง “ความปลอดภัยทางอารมณ์” และ “ความหวัง” ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมจุดแข็งและดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล การขยายผลให้เกิดผลจริงควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและต้นสังกัด ผ่านการจัดทำนโยบายภายใน การสนับสนุนกิจกรรม PLC การใช้เทคโนโลยีสร้างเครือข่ายครูข้ามโรงเรียน และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานของ Tschannen-Moran & Gareis (2021) ที่พบว่าโรงเรียนที่มีการสร้าง PLC อย่างเข้มแข็ง จะพัฒนาสมรรถนะครูได้อย่างมีนัยสำคัญ และงานของพรพิมล ตรีโชติ (2565) ที่เสนอให้ครูเป็นผู้อำนวยการสร้างการเปลี่ยนแปลงผ่านกิจกรรมที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สำหรับบริบทของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย แนวทางดังกล่าวสามารถขยายผลสู่โรงเรียนในสังกัด สศช. ทั่วประเทศ โดยพัฒนาเป็นโครงการพี่เลี้ยงวิชาการ (Mentoring Model) และการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องจากต้นสังกัด

สรุป การขยายผลควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการสนับสนุนจากทุกระดับ และสามารถปรับใช้ตามบริบท เพื่อพัฒนาครูและนักเรียนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สศศ.) ควรประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารที่พัฒนาเพื่อสร้างระบบสนับสนุนครูในโรงเรียนที่มีนักเรียนด้อยโอกาส โดยการจัดตั้งทีมขับเคลื่อนภายในโรงเรียน

1.2 สำหรับผู้นำการศึกษา ควรส่งเสริมการพัฒนาครูในรูปแบบเชิงรุก (Active Learning) และการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องผ่านการจัด PLC และการใช้แบบประเมินสมรรถนะครูที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมผู้เรียน

1.3 สำหรับสถาบันฝึกอบรมครู ควรใช้ผลการวิจัยในการออกแบบหลักสูตรพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก และการพัฒนาทักษะชีวิตผ่านการฝึกปฏิบัติจริง

1.4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนทั่วไป ควรนำแนวทางที่วิจัยเสนอไปใช้ในโรงเรียนตามบริบทที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน

1.5 สำหรับนักวิจัยและนักพัฒนา ควรใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มุ่งเน้นการฟื้นฟูจิตใจและเสริมสร้างพลังชีวิตให้กับนักเรียนด้วยโอกาส

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาในระดับเครือข่ายสถานศึกษา โดยใช้วิจัยแบบเปรียบเทียบหรือกึ่งทดลอง เพื่อตรวจสอบผลของรูปแบบในกลุ่มโรงเรียนราชประชานุเคราะห์หรือสถานศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึง

2.2 ศึกษาผลลัพธ์ระยะยาว ของการเสริมสร้างทักษะชีวิตเชิงบวกในนักเรียน โดยประเมินผลกระทบของกิจกรรมในระยะ 6-12 เดือน

2.3 พัฒนาเครื่องมือประเมิน รูปแบบการบริหารที่มีมาตรฐานและเที่ยงตรง เช่น ดัชนีสมรรถนะของผู้นำการเปลี่ยนแปลง และแบบวัดทักษะชีวิตเชิงบวก

2.4 ศึกษาปัจจัยเชิงจิตวิทยาและบริบท ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพหรือเชิงผสม

2.5 ต่อยอดรูปแบบการบริหารในมิติสหวิทยาการ โดยเชื่อมโยงการบริหารสถานศึกษากับศาสตร์จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน และสุขภาพ

2.6 ศึกษาการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองและชุมชนในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียน โดยออกแบบรูปแบบความร่วมมือระหว่างบ้าน-โรงเรียน-ชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2563)*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ธวัชชัย สังขะวัฒน์. (2563). *การพัฒนาทักษะการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพรัตน์ เจริญธรรม. (2565). *การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พรพิมล ตรีโชติ. (2565). *การเสริมสร้างสมรรถนะครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. วารสารวิชาการครูศาสตร์, 14(2), 55-70.

พิเชษฐ เนื่องจำนงค์. (2565). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพครูในสถานศึกษา*. วารสารการบริหารการศึกษา, 13(3), 88-103.

วรรณภา ล้อมศิริวัฒน์. (2565). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. วารสารศึกษาศาสตร์, 33(3), 121-135.

ศิริพร เกิดผล. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศิริลักษณ์ พงศ์ทอง. (2565). *การพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อการจัดการความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่เสี่ยง*. วารสารวิชาการครูศาสตร์, 14(1), 88-105.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563-2565*. กรุงเทพฯ: สพฐ.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2565). *ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ (พ.ศ. 2561-2580)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุพัตรา จันทร์หอม, และคณะ. (2564). การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 33(2), 101-115.
- อารีรัตน์ กัณหา. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารวิชาการครุศาสตร์*, 29(2), 45-58.
- Benson, P. L., Scales, P. C., Hamilton, S. F., & Sesma, A., Jr. (2020). Positive youth development: Theory, research, and applications. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology and developmental science* (7th ed., Vol. 1). Wiley.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Bandura, A. (2020). *Social cognitive theory: An agentic perspective on human nature*. *Annual Review of Psychology*, 71(1), 1-26. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010419-050747>
- Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute.
- Dick, W., & Carey, L. (2015). *The systematic design of instruction* (8th ed.). Pearson.
- Duckworth, A. L., Peterson, C., Matthews, M. D., & Kelly, D. R. (2019). Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(6), 1087-1101.
- DuFour, R., & Fullan, M. (2013). *Cultures built to last: Systemic PLCs at work*. Solution Tree Press.
- Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., Weissberg, R. P., & Gullotta, T. P. (2019). *Handbook of social and emotional learning: Research and practice*. The Guilford Press.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405-432.
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., & Eggum, N. D. (2018). Emotion-related self-regulation and its relation to children's maladjustment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 495-525.
- Fredrickson, B. L. (2021). *The broaden-and-build theory of positive emotions: A reflection and update*. *Journal of Positive Psychology*, 16(3), 1-10. <https://doi.org/10.1080/17439760.2020.1716055>
- Gross, J. J. (2014). Emotion regulation: Conceptual and practical issues. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (2nd ed., pp. 3-20). The Guilford Press.
- Jennings, P. A. (2019). *The mindful school: Transforming school culture through mindfulness and compassion*. W. W. Norton & Company.
- Joyce, B., & Weil, M. (2018). *Models of teaching* (10th ed.). Pearson.

- Kern, M. L., Waters, L., Adler, A., & White, M. A. (2016). A multidimensional approach to measuring well-being in students: Application of the PERMA framework. *The Journal of Positive Psychology, 10*(3), 262–271.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development* (2nd ed.). Pearson Education.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023). *OECD skills outlook 2023: Skills for a resilient green and digital transition*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/1aaed3d2-en>
- Payton, J., Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., Schellinger, K. B., & Pachan, M. (2008). *The positive impact of social and emotional learning for Kindergarten to eighth-grade students: Findings from three scientific reviews*. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning.
- Rathore, F. A., Farooq, F., Saleem, T., Fatima, N., Mansoor, S. N., & Sajjad, S. (2021). The impact of COVID-19 pandemic on learning and wellbeing of students in health professions. *Education and Information Technologies, 26*(6), 6791–6805.
- Richey, R. C., & Klein, J. D. (2019). *Design and development research: Methods, strategies, and issues* (2nd ed.). Routledge.
- Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of innovations* (3rd ed.). Free Press.
- Schleider, J. L., & Weisz, J. R. (2018). Little treatments, promising effects? Meta-analysis of single-session interventions for youth psychiatric problems. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 56*(2), 107–115.
- scitech.kpru.ac.th. (2022). บทบาทของทักษะชีวิตต่อความสามารถในการจัดการปัญหาของนักเรียนยุคใหม่. สืบค้นจาก <https://scitech.kpru.ac.th>
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Free Press.
- Seligman, M. E. P. (2018). Positive psychology: A personal history. In S. J. Lopez (Ed.), *The Routledge international handbook of positive psychology* (pp. 7–11). Routledge.
- Sparks, D., & Hirsh, S. (2018). *A new vision for professional learning*. Learning Forward.
- TDRI (Thailand Development Research Institute). (2023). การศึกษาไทยกับทักษะแห่งอนาคต: ทบทวนและทิศทาง. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- Tschannen-Moran, M., & Gareis, C. R. (2021). *The self-efficacy of principals: A mixed-methods study of capacity and capability*. *Educational Management Administration & Leadership, 49*(2), 214–233. <https://doi.org/10.1177/1741143219898480>
- Weare, K., & Nind, M. (2021). Mental health promotion and problem prevention in schools: What does the evidence say? *Health Promotion International, 36*(2), 287–298.

Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., & Gullotta, T. P. (2020). *Social and emotional learning: Past, present, and future*. In J. A. Durlak, C. E. Domitrovich, R. P. Weissberg, & T. P. Gullotta (Eds.), *Handbook of social and emotional learning: Research and practice* (2nd ed., pp. 3–19). The Guilford Press.

World Health Organization. (1997). *Life skills education for children and adolescents in schools: Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes*. World Health Organization.